

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola
Művészettudomány PhD

Muskovics Gyula

A divat mint világteremtés az átmenet éveiben

Doktori értekezés

Témavezető: Beck András PhD

Budapest, 2024

Király Tamás: *Vörös csillag ruha*, 1987. Fotó: Almási Jonathan Csaba

Tézisek

A disszertáció Király Tamás (1952-2013) divattervező '80-as évekbeli munkásságából indul ki, és célja az életmű nemzetközi kontextusának megteremtése. Király a magyar underground egyedülálló alakja volt, aki a divatot játékos, képromboló és a társadalmi nemi szerepeket felforgató performanszokkal ötvözte az államszocializmus utolsó évtizedében. Az életművel 2013-ban kezdtem el foglalkozni, és az elmúlt években számos kiállítást és eseményt szerveztem, valamint publikációim jelentek meg magyar és nemzetközi platformokon Király munkájával kapcsolatban, amelyekkel céloom az életmű elhelyezése volt a globális művészettörténetben. A dolgozat első fejezete ennek tanulságaira és a felmerülő dilemmákra reflektál.

Ezt követően a magyar alkotó munkáit a volt keleti blokk avantgárd divatközösségeivel helyezem párbeszédbe. Doktori tanulmányaim során több hónapot töltöttem el a régió kulturális központjaiban – elsősorban Tbilisziben, Rigában és Moszkvában –, hogy interjúkat készítssek művészekkel, akik kísérleti divatkollektívák és ruhaperformanszokon keresztül reagáltak a szovjet rendszer széthullására a '80-as, '90-es évek fordulóján. Külön fejezetekben mutatom be a Tbilisziben megrendezett *Avant-garde Fashion Assembly*-t (1995-1999), valamint a rigai *Untamed Fashion Assembly*-t (1991-1999) és Moszkva alternatív divat mozgalmát 1985 és 1995 között. Legfőbb tézisem, hogy ezek a nagyszabású, ugyanakkor a globális művészettörténetben kevésbé ismert divatesemények, mint új vágyak és érzelmek előállításának a laboratóriumai, a világteremtés fontos platformjai voltak a Szovjetunió összeomlásakor, az átmenet éveiben.

Végezetül pedig a kelet-európai és a New York-i underground közti kapcsolódási pontokat keresem, amelyhez Király egy 1986-os, az East Village-ben megvalósult divatbemutatója adta a kiindulópontot. 2023 ősz és 2024 tavasz között Fulbright-ösztöndíjasként végeztem kutatást a The Museum of Modern Art és a New York University archívumaiban, ahol azt vizsgáltam, milyen szerepet töltött be a divat a New York-i Downtown szcéna kísérleti színházi előadásában és drag performanszaiban a '80-as, '90-es években. Ez a fejezet egyszerre foglalkozik az itteni közeg Kelet-Európáról szőtt fantáziáival és mutatja be, hogyan reagált a közösség ezeken a performanszokon keresztül az AIDS krízise. Míg disszertációm Kelet-Európa divatperformanszait a szocialista rendszer „queereléseként” értelmezi, ez a fejezet arra is rámutat, hogyan fejlődött ki a queer művészet New York történelmének ebből a sajátos és a mai napig traumatikus hatású időszakából.